

Datum
2023-03-30
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
FSN-2023-992

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Remiss angående Remiss från Socialdepartementet - Från delar till helhet - Tvångsvården som en del av en sammanhållen och personcentrerad vårdkedja (SOU 2023:5) STK-2023-346

Funktionsstödsnämnden lämnar följande yttrande:

Sammanfattning

Detta är samsjuklighetsutredningens slutbetänkande, i vilket frågan om tvångsvård behandlas. Funktionsstödsnämnden yttrar sig utifrån nämndens målgrupper och verksamheter enligt reglementet.

Funktionsstödsnämnden är i huvudsak positiv till förslagen och anser att det är särskilt positivt att brukare och anhöriga varit aktiva medskapare. Funktionsstödsnämnden är positiv till förslaget att regionernas hälso- och sjukvård tar helhetsansvaret för all behandling av skadligt bruk och beroende, följaktligen även för tvångsvården. Funktionsstödsnämnden konstaterar att förslagen kommer att kräva tids- och resurskrävande insatser avseende omställningar för kommunens organisation, anpassningar avseende samverkan internt och med andra huvudmän samt insatser avseende kompetens för att bäst möta behoven hos personer med samsjuklighet.

Yttrande

Detta är samsjuklighetsutredningens andra och slutliga betänkande, i vilket frågan om tvångsvård särskilt behandlas. Funktionsstödsnämnden besvarade i februari 2022 remiss om det första delbetänkandet, SOU 2021:93 "Från delar till helhet - En reform för samordnade, behovsanpassade personcentrerade insatser till personer med samsjuklighet" (FSN-2021-3229). Funktionsstödsnämnden ställde sig i huvudsak positiv till lagförslagen i delbetänkandet.

Funktionsstödsnämnden yttrar sig kring föreliggande slutbetänkande avseende tvångsvård utifrån funktionsstödsnämndens målgrupper och verksamheter enligt reglementet.

Funktionsstödsnämnden välkomnar utredningens fokus på nära vård och personcentrering, är i huvudsak positiv till de förslag som ges och anser att det är särskilt positivt att brukare och anhöriga varit aktiva medskapare i utredningen. Funktionsstödsnämnden är positiv till förslaget att regionernas hälso- och sjukvård tar helhetsansvaret för all behandling av skadligt bruk och beroende och följaktligen även för tvångsvården. Vidare anser funktionsstödsnämnden att det är bra att förutsättningarna för slutna och öppna psykiatrisk tvångsvård förtydligas i lagstiftningen samt att kraven kring samverkan betonas och förtydligas.

Dock har funktionsstödsnämnden en farhåga att behandling inom tvångsvården främst blir inriktad på medicinska åtgärder och därför är det mycket viktigt att den psykosociala behandlingen inte går förlorad i den regionala hälso- och sjukvården. Funktionsstödsnämnden ser också ett behov av ökad kompetens i regionens hälso- och sjukvård kring kombinationen intellektuell funktionsnedsättning och psykiatrisk sjukdom respektive beroendeproblematik.

Vidare ser funktionsstödsnämnden en risk att kortare behandlingstider får till följd att de personer som skrivs ut från slutenvården har större sårbarhet och därmed ökad risk för en negativ utveckling avseende sin psykiska hälsa respektive beroende och skadligt bruk efter utskrivning. Funktionsstödsnämnden vill också framhålla att kortare vårdtider i slutenvården leder till mindre tid för kommunernas planering kring personer i behov av kommunens insatser, till exempel olika boendeformer och boendestöd avseende öppna psykiatrisk tvångsvård.

Funktionsstödsnämnden kan se en ytterligare effekt för kommunernas ansvar. Genom utredningens förslag höjs tröskeln för tvångsvård vid beroende och skadligt bruk. Vissa personer som idag uppfyller kriterierna för vård enligt lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) kommer sannolikt inte att uppfylla de högre ställda kraven för tvångsvård i lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT). Detta innebär att kommunerna får behålla ansvaret, och dessutom får behov av ökad beredskap, för stöd till personer med allvarligt missbruk som inte längre kan bli aktuella för tvångsvård.

Funktionsstödsnämnden är positiv till att kommunernas ansvar förtydligas i lagstiftningen, men vill också framhålla att det både idag och framöver behövs förstärkta insatser i de kommunala verksamheterna avseende de kompetenser som krävs för att bäst möta behoven hos personer med samsjuklighet. Samtidigt vill funktionsstödsnämnden betona vikten av att den särskilda kompetens som idag finns i kommunen kring att stödja individers förmågor inte förloras när behandlingen övergår till regionens hälso- och sjukvård. Det kommer att krävas insatser avseende kompetens utifrån bland annat formella kompetenskrav, både i kommun och i region, och en del i detta är att dela med sig av kunskap och erfarenhet till varandra, både inom den egna organisationen och över huvudmannagränserna.

Funktionsstödsnämnden är i princip positiv till förslaget att införa anmälningsskyldighet för socialnämnd till regionens hälso- och sjukvård i de fall nämnden får kännedom om en person med behov av sluten psykiatrisk vård och personen motsätter sig frivillig vård. Funktionsstödsnämnden anser att denna skyldighet kan förhindra att personer i behov av vård faller mellan stolarna i de fall då vård är nödvändig och tillgängliga frivilliga åtgärder inte har fungerat. Dock vill funktionsstödsnämnden framföra farhågan att anmälningsskyldigheten kan medföra att personer i behov av vård, och/eller deras anhöriga, undviker att kontakta kommunens verksamheter för stöd, på grund av oro att personen ska bli anmäld.

Funktionsstödsnämnden är positiv till förslaget till inrättande av en kommission vid Socialstyrelsen för en trygg, meningsfull och rättssäker tvångsvård, med syfte att förstärka kunskapen om tvångsvårdens bedrivande, stärka patienternas rättssäkerhet och stödja utvecklingen av en trygg och meningsfull tvångsvård. Funktionsstödsnämnden välkomnar att patienter och anhöriga föreslås ingå i kommissionen samt att kommissionen även föreslås ha ett uppdrag att följa upp hur tvångsvården utifrån den nya lagstiftningen fungerar i praktiken.

Funktionsstödsnämnden konstaterar att utredningens förslag, om de genomförs, kommer att kräva omställningar för kommuners nämnsorganisationer och andra interna organisationer. Ansvaret för insatser till personer med samsjuklighet vilar i Malmö stad på två nämnder, funktionsstödsnämnden samt arbetsmarknads- och socialnämnden. Även inom hälsa-, vård och omsorgsnämndens verksamhetsområden kan det finnas personer med samsjuklighet och behov av insatser i relation till den. Redan idag finns problem kring gränsdragningar, och personer i behov av stöd och vård riskerar få sämre hjälp på grund av organisatoriska faktorer. Det kommer även att krävas insatser avseende kompetens för att bäst möta behoven och kunna arbeta både förebyggande och efterhjälpande. Det kommer också att behövas anpassningar i förhållande till samverkan både internt i Malmö stad och med andra huvudmän, inte minst avseende samordnad vårdplanering, samt omarbetning av samarbetsöverenskommelser både på regional och delregional nivå. Allt detta medför tids- och resurskrävande insatser, konstaterar funktionsstödsnämnden.

Funktionsstödsnämnden anser att det är svårt att fullt ut bedöma de ekonomiska konsekvenserna av slutbetänkandets förslag, eftersom de bland annat är beroende av graden av förändringar och förstärkningar som krävs i den kommunala organisationen samt åtgärder kring samverkansformer både internt och med andra huvudmän. Funktionsstödsnämnden anser att ett ikraftträdande av utredningens förslag 1 januari 2026 är tidsmässigt snävt. Det kan fungera, förutsatt att nödvändiga beslut fattas i rätt tid och inget hakar upp sig på vägen. Funktionsstödsnämnden vill dock upprepa att omfattande förberedelser kommer att krävas för att genomföra reformen.

Ordförande

.....
Roko Kursar (L)
.....

Ansvarig utredare

.....
Moana Zillén
.....